

Naujosios operos akcija – tai unikalus Lietuvos padangėje reiškinys, vykstantis jau 7-ąjį kartą. Šalyje, kurioje opera skaičiuoja tik 98-uosius metus, tikrai nėra lengva priversti žiūrovą ateiti į spektaklį, kuriame kuriama ne muzika, o triukšmas, arba per daugiau nei valandą vykstantį vaidinimą girdime tik skiemenuojamus, besikartojančius žodžius ir visiškai iškraipytą turinį.

Taip nutiko su festivalio atidarymui skirtu spektakliu, kompozitorės Ritos Mačiliūnaitės opera „Į švyturį“ pagal garsios britų rašytojos Virdžinijos Vulf romaną. Spektaklio premjera įvyko Klaipėdos muzikiniame teatre beveik prieš metus – gegužės 12 dieną. Spektaklio libreto autorė Gabrielė Labanauskaitė-Diena sukūrė protu nesuvokiamą perdirbinį, kuris priverstė žiūrovą suklusti ir gerai įsiklausyti, kas norima pasakyti gerą minutę vardinant abėcėlės raides ar kelis kartus kartojant žodį „kiaušiniai“. Romanas „Į švyturį“ (1927), laikomas modernizmo klasikos šedevru, pasakoja apie gausią Ramzių šeimą ir jų svečius vasarnamyje saloje prie Škotijos krantų (kurti vietovės atmosferą autorę įkvėpė vaikystės vasarų, praleistų Sent Aivse, pietvakarių Anglijoje, prisiminimai). Tai daugiasluoksnė žmonių santykių drama, aprėpianti lūkesčius ir nusivylimus, tėvų ir vaikų, moterų ir vyrų santykius, žmogaus akistatą su gamta ir visuomene. Subtiliausiais psichologiniais niuansais, mažytėmis jausmų ir minčių slinktimis Virdžinija Vulf atskleidžia sielos anatomiją, įtaigiai rodo sunkiai apčiuopiamą giluminį kasdieninės žmogaus egzistencijos turinį. Meniška kalba iki šiol tebėra vienas didžiausių šio unikalaus kūrinio laimėjimų, kurio libreto autorė tiesiog nepastebėjo. Toks jausmas, kad G. Labanauskaitė-Diena naudojo tik V. Vulf pavadinimą, veikėjų vardus ir veiksmo vietą, o visa kita buvo išgalvota. Liūdna, kuomet klasikos šedevras paverčiamas mišiniu ant kurio net musės nenutūptų.

Režisierė Loreta Vaskova ir scenografė bei kostiumų dailininkė Olga Nikitina, labiausiai vertos pagyrų. Spektaklis sukurtas mažoje erdvėje, dideliame, mediniame kube, į kurį žiūrovas įeina. Formuojasi teatras teatre. Centre matome žalią pievelę, teniso tinklą, kelias baltas kėdes, baltus stalus bei skėčius. Visi personažai vilki baltus, tenisui žaisti skirtus rūbus. Taip kuriamas estetiškai švarus, ne vulgarus vaizdas, nukeliantis žiūrovą į pajūrį. Momentais ant sienos už solistų įsiterpia video projekcijos, papildančios scenografiją.

Kalbant apie muziką reikia pasakyti, jog yra du dalykai – arba šiuolaikinis, muziką mylintis, žmogus visiškai nebesupranta, kas su ja darosi, arba šiuolaikiniai kompozitoriai ieško, ir kai kurie, ko gero, randa, o kai kurie net nebando surasti, naujų spalvų, kolorito įvairovės ir muzikos teorijos formulių, arba stengiasi sukurti dviratį antrą kartą, nes tai ką teko išgirsti, priverstė suglumti. Visų pirma, tai spektaklis buvo per ilgas. Pusantros valandos kankinti klausytoją nėra gerai. Šio spektaklio negalima vadinti opera, tai, greičiau, muzikinė drama, kaip, beje, ir nacionalinė Gintaro Sodeikos „opera“ „Post futurum“. Šiuose abiejuose „operose“ solistai kalba, ne dainuoja. Visą laiką, beveik be perstojo, dainavimas yra antrame plane. Todėl ir kyla susirūpinimas, ar romantizmo operas mylintys klausytojai nesupranta kas vyksta, ar tokia yra naujoji opera, kurioje dainavimas visiškai nesvarbus ir antraeilis dalykas?

Dar vienas svarbus dalykas yra tas, jog spektaklio metu ties įėjimu matėme fleitą, klarnetą, smuiką, altą, violončelę ir klavesiną, bet grojo jie gal tik po vieną aštuonių taktų eilutę. Kam tada išvis tas orkestrėlis reikalingas? Parodyti, koks esi gabus ir didis kompozitorius ir kad sugebi rašyti ne tik su Sibelius kompiuterine programa? Visa „opera“ skambėjo įrašuose, kurie taip pat nėra sudilusio skatiko neverti, nes iš garso kolonėlių sklido ne melodijos, o triukšmas, bangų ošimas, baisus bildesys, trankymasis, ūbavimai, klykavimai... Galima tęsti ir tęsti. Gaila, jog jauni, ir nieko įspūdingo, kol kas, nenuveikę kompozitoriai jau gauna nacionalines premijas, kaip Justė Janulytė, kuri net Lietuvoje negyvena, o štai didieji menininkai, kaip Eglė Gabrėnaitė ar Vytautas Paukštė, premijas gauna tik sulaukę garbaus amžiaus...

Kalbant apie Klaipėdos muzikinio teatro solistus, tai reikia pasakyti, jog dainuoja jie išties puikiai! Tai Artūras Kozlovskis, Dalia Kužmarskytė, Jokūbas Kulevičius, Rokas Spalinskas, Rita Petrauskaitė, Aurimas Raulinavičius ir Aurelija Dovydaitienė. Nesmagu ir net gaila, jog plojimų nusipelnusiems solistams tenka dainuoti tokius kūrinius ir alinti balsą bei mokyti nesuvokiamo ilgio ir sunkumo tekstus.

Reikia tikėtis, jog šiuolaikinės teplionės dailėje, kuomet vienas taškas parduodamas už milijonus, ar garsų kratinys, kuris kankina publiką, po keliasdešimties metų išnyks ir niekas jo neprisimins, nes priešingu atveju gaila didžiųjų kūrėjų, kaip V. A. Mocartas ar J. S. Bachas, kurie stebėdami tokius festivalius kaip NOA vartosi kapuose.